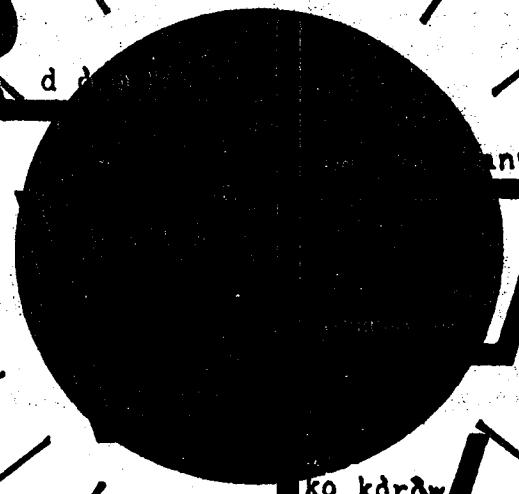
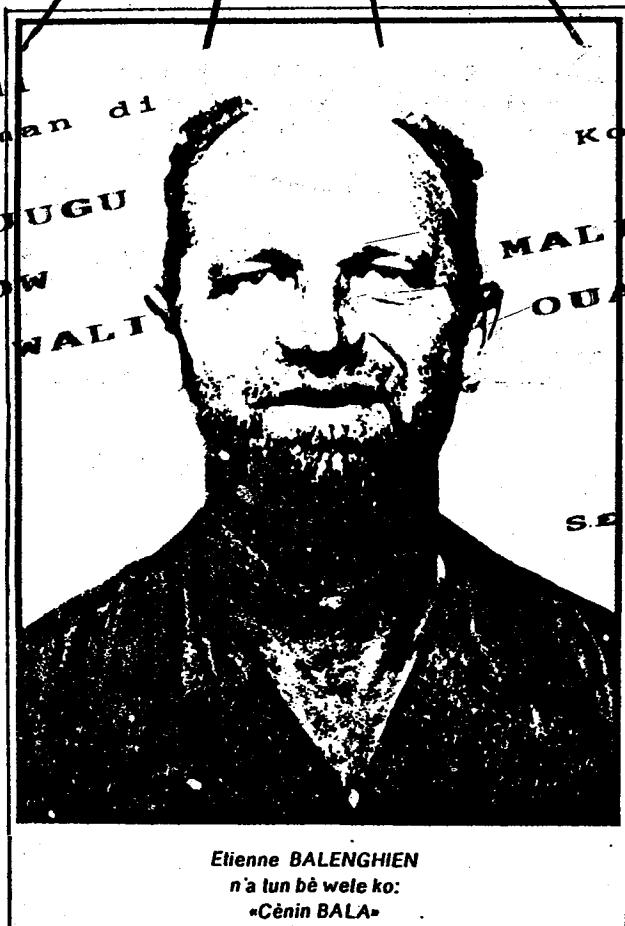

Nci Jara
SB

net-a-porter

Kuma man di
Kumabaliya man di
SINAMUSO JUGU
BI MUSOW
FASO Mahanga Paransai RIWALI
Sep 1928

CENIN BALA FATURA

Faso kalanko minisiriso
balikukalan baarada
Samaka

Boli tan ni wolonwulanai
Zuwenkalo san 1988

JETAA LABOJEKULU

Balikukalan baarada nemogo :
Berehima Dunbuya

Bolijekulu kuntigi :
Denba Konare

Kumakan sebenbagaw :
Daramani Tarawele
Seyidu Sise
Unafran Kamara
Burema Koyita

Dilanbagaw :
Mamadu Keyita
Mahamadu A. Mayiga
Mamu Dante

Nataliye dilanbagaw :
Adama Mariko
Amadu Sanogo

Jatalaw :
Burama Gariba Sise

Jens enbaga :
Dama Sanba Jalo

Kankow ni donkow

A

abdiquer	ka je fanga ko
abus de confiance	dannayatiŋe
abus de pouvoir	fangafin, fangawulen
accord	sarati, bənmakan
accusateur	kiiribola
accusation	kiiribɔ
accusé (cour)	mogɔkiirita
accuser	ka kiiri bo...la
accuser faussement	ka baga..ma, k'a da..la
acquitter	jotigiya
acter sous seings privés	s eb'enkanseereya
activité militaire	sɔrodasibaara
activité politique	politikibaara
activité sociale	jamanafabaara
adjoint	kankɔrɔsigi
administration	maracogo
administration pénitentiaire	kaso maracogo
adultère	jeneya
adultérin	jeneyaden
affaire judiciaire	kiirikokuma
agent	baarakela
agent auxiliaire	bolotugula
alibi	tɔgo, dalaminɛko
alinéa	sirakun
amateur	kanubaga
aménagement	labenni
amende	alamani
amnistie	yafa
ampliation	jensenda
annexe	farankan, lankan
apatride	fasontan
appel (faire)	ka kiiri lakuraya
application	siratagama (sariya)
archives	maralenw
arme	maramafɛn, kelkefen
armée	kel ejama
armement	kel ekeminɛn
armistice	kel ebila
arrêté	minisirisariya
arrêter	mine
arrondissement	lamini
article	tigeda
assassin	mogɔfagala
assassinat	mogɔfaga
assemblée législative	sariyatadjekulu
assemblée nationale	sariyatabolon, sariyatataaba
assesseur	kiiritigela kankɔrɔsigi
assises	cemakiiribolo
attaché de cabinet	minisribulon ciden
audience (demander)	bisimilanini
audience (justice)	kiirisigi
autonomie	yere Mara

Kankow ni donkow

autorisation	yamaruya
autorité de tutelle	setigi
aval	sanga, boloma
avaliser	ka ke..sanga ye
aveu	sinni, jötipena, tinefo
avis	fela
avis	ladonniya
avouer	sin

B

bail	sarati
bannissement	haremuni, genni
banque	waribon, banki
blesser	jogin, madimi
brigade	birigadi
brigadier	birigaje
brigandage	binkanni
budget	baarakənafolo
bureau	nəfekulu
bureau	baarada
but	kuntilemma

C

cabinet ministériel	minisiribulon
cadres	baarakəla kunbabaw
calomnier	tɔgo juguya, tɔgo tine
candidat	lapinila
candidature	lapinini
canton	kafo
capitale	faamadugu
carte d'identité	karadante, taamaseeresəben
caste	namakala
cellule (prison)	kasobon
centralisation	dalaje
cercle	kubeda, sereke
chapitre	masalakun
chef de cabinet	bulontiginin
chef de cellule administrative	maracogo baarada kuntigi
chef de cellule financière	nafolo nənaboli baarada kuntigi
chef de gouvernement	gofərenaman kuntigi
chef de service	baarada kuntigi
chef de village	dugutigi
chef-lieu	maradugu
circonscription	koori
circonstances absolutoires	yafakun
circonstances atténuantes	nɔgɔyakun

Kankow ni donkow

circulaire	forobabataki
citoyen	fasoden
civil	siwili
clause	saratisen
code de mariage	furu sariyasun
code de procédure civile	dugulensariyasun
code de procédure pénale	nangilisariyasun
comité	komite
commandant	kumandan
commandant de cercle	kubedatigi
commandement	fanga
commune	kunda
compagnie	olo
compensation	wotugu
complice	kojugukənogɔn
complicité	kojugukənogɔnfɛ
comptable	jateminenä
comptabilité	jateminebaara
conception	bangeli
concession (justice)	jənkɔ
concevoir	bange
conciliation	fɔkaben
condamner	nangi, laton
condition	sarati
congés	səgenbowaati
conseil	nogɔnye
conseiller	ladi
conseiller technique	ladilikela
consensus	kanben
constitution	faso sariyabaju
consultant	ladilikelanjana
contentieux	kiirikun
contracter	ka sarati sigi
contrat	bənkan
contrainte	diyagoyali
contravention	kiiribolofɔlosariyatipɛ
contrôle	səgesəgeli
contrôler	fəsəfəsə, səgesəge
contrôleur	səgesəgela
coups	bugɔli
coups et blessures	bugɔkajogin
cour d'appel	kiiribololaban
créance	jugu
créancier	jurudonna
crime	kiiribololabansariyatipɛ
criminel	kiiribololabansariyatipena

D

débit	juruda
débiteur	jurutabaga
débouter	kirinini lasa
décentralisation	jənsənni

Kankow ni donkow

décider	k'a latige
décision	latig̃es̃eben
décret	jamakuntigisariya
dédommager	tipeni sara
défense	lafasali
dégradation civique	mafip̄eyali, lajiginni
délai	waatisaratilen
délégation	cidenkulu
délégué	ciden
délégué permanent	kudayiciden, badaaciden
délibération	latig̃enini
délit	cemakiribolosariyatine
démission	ȳresenb̄
démissionner	k'i ȳre senb̄
département	marabole
déportation	dugubilakaso
député	depite
désignation	boli, sugandili
détention	datuguli
dette	juru
développement	yiriwali
développer	yiriwa
développer (se)	k'i ȳre yiriwa
devise	dasirikan
diffamation	nkalonda
diffamer	nkalon da...la
diffuser	wangola, laseri
diffusion	wangolali, laserili
directeur de cabinet	bulonkuntigiba
directives	baarak̄esiraw
discussion	s̄os̄olii
discuter	s̄os̄oli ke
disposition (s)	laben
distribution	didilli
divorce	furus
divorcer	furu sa
dol	neḡeliwali
dommage	cenni
dommages et intérêts	cenni sara n'a kunkantono
dons	s̄onnif̄en, ninif̄en
douane	duwane
drapeau	j̄onj̄on, araja
duplicata	n̄nabilas̄eb̄en

E

échéance	jurusara waati
échelon	sangasangaden
électeur	sugandila
élection	sugandili
élire	sugandi
élu	sugandilen
emblème	dasiri

Kankow ni donkow

employé	baarakəlamisen
emprunt	dɔnɔnni
enfant naturel	sinsankɔfeden
ennemi	jugu
entrer en vigueur	waleya
équipement	baarakəminenw
escroquerie	yuruguyurugu
état	Jamana
état-civil	dugulens ebən
ethnie	siya, bɔnfɛ
évaluation	kiimeli
évaluer	kiime
excuse	haketo
exécution (justice)	fagali
exemplaire	nɔgɔnna, bɔnɔgɔnko
exploitation	bolodumu, tulubɔli
extorquer	bɔsi
extorsion	bɔsili

F

faire appel	kiirilakuraya pini
faux témoin	nkalonseere
felonie	kɔnɔfilatigiya
finances	nafoloko
flagrant délit	tantegema
fonction	neci
fonctionnaire	goferenemmanbaarakəla
fonction publique	goferenemmanbaara
forces armées	keləjamaw
forces de sécurité	jamanalakandalaw
fraude	sonyani, nanbara
front	keleñedisi

G

gage	sangafən, tonomasigi
garant	sanga, boloma
garde	garadi
gendarme	zandarama
gendarmerie	zandaramaso
gérer	mara
gestion	marali
gouvernement	goferenemman
gouverner	mara
gouverneur	marabolotigi
grâce	yafa
greffe	tigitigisəben marayɔro
greffier	tigitigisəbenmarala
grève	gerewu

Kankow ni donkow

H

héritage	ciyen
héritier	ciyentala
hiérarchie	nemogɔyakunda
homicide	mogɔfagasababu
huis-clos	gundolapogonye
huissier	dallasigi
hymne	fasa
hypothèque	sangafɛn

I

illégal	saryabilako
impôt	lanpo, nisongo
impôt sur le revenu	soro lanpo
inceste	sinjilajarabi
inculpé (tribunal)	kiirita
infraction	sariyatine
instruction	kiirinesigibaara
interroger	nininka
interdit	konnen
intéressé	kotigi
interprète	dalamine

J

juge	kiiritigela
jugement	kiiritige
juger	kiiri tige
jurer	kali
jurisprudence	kiiritigeko
justice	kiirida
justifier	kunfo

L

légal	sariyakanko
légalité	sariyataama
législation	sariyasun
législation domaniale	dugukoloko sariyasun
légitimation	sariyamaben
légitime défense	yerenipini
légitimer	ben sariya ma
legs	ciyen
licite	dagalen

Kankow ni donkow

litige
location
loi

fənəgənko
luwanse, sofuru
sariya

8

M

magistrat
magistrature
main levée (à)
main levée (justice)
maire
mairie
manoeuvre
meurtre
meurtrier
ministère
ministre
minute
modalité
munitions
mutation
muter

sariyatigi
sariyatigikulu
bolowili
kunbalannabɔ
méri, kundatigi
meri
minebara
mogɔfaga
mogɔfagabaga
minisiriso
minisiri
tigitigisəben
cogo
mugu ni kise
sigiyɔroyelema
sigiyɔrɔ yelema

N

nomination
notable
notaire
note de service
novation

sigili
mogɔba
noteri
baaradasəben
saraticorɔ nɔna

O

œuvre
officier
officier d'état-civil
officier supérieur
onéreux
ordonnance
ordre de mission
organisation
organisation
organiser
organisme
organisme public
original

baara
jalatigi
dugulensebəndilala
jalabatigi
sɔngogɔlen
latigesəbenkerenkerennen
cilaseben, ciyaseben
labənni
jekulu
labən
baarada
goferenemanaaarada
tigitigi, sintin

origine

buruju

P

paix	heere
palais de justice	kiiritigeso
parquet	kiiritigeda
patrie	faso
peine de mort	fagalijnangini
peloton mobile	senkankulu
pension	panson, mademelan
pension militaire	sorodasipanson, sorodasikorowari
plan de développement	yiriwalifeere
planification	baarajatemine, feeresigi
planifier	feere sigi, baara jatamine
police	polisi
policier	polisike
politicien	politikimogo
politique	politiki
poste administratif	kubeda
poursuivre	na mine
pouvoir	se, sebagaya
pouvoir central	fangaba
pouvoir exécutif	sariyabolibolo
pouvoir législatif	sariyatabolo
préparation	labenni
président de la République	jamanakuntigi
prêter serment	kali
prétexte	togo
prison	kasobon
prisonnier	kasoden
procès	kiiri
profession	baara
programmation	baarajatemine
programme	baara jateminelan
programmer	baara jatamine
protection	tangali
protéger	tanga
protocole	bisimilada
public	foroba
punir	nangi

R

recel	fensonyalenmara
receleur	fensonyalenmarala
recensement administratif	danni
réception	bisimilali
recettes et dépenses	scro ni musaka

Kankow ni donkow

récidive	kojugukansegin
réclamer (dette)	juru kani
réclusion	kasoladon
recommandation	komageléyali
recommander	komageléya
référence	hakilijiginnan
région	marabolo
régisseur	musakatigi
règlement intérieur	könönasariya
réhabilitation	danbesegin
relaxer (tribunal)	bila
représentant	lasigiden
république	jamana, peresidanfanga
retraite	boloboli
révision (justice)	seginkanfiiri

S

secrétaire	sekereteri, kalatigi
secrétaire dactylo	mansinnasəbənna
secteur privé	kənyərəye baarada
secteur public	fərobabaarada
section	bolo
serment	kalikan
service	baarada
soldat	sɔrɔdasi, sofaden
sous-officier	jalanintigi
soutien	jigi
statut	sigisariya
substitut	nənabila
sursis	waatidi
suspension	dənni

T

tâche	baara
tactique	fəərə
taxe	wusuru, patanti
témoignage	seereya
témoin	seere
territoire	dugukolo
testament	nəniyalabansəbən
tort	jalaki
transitoire	dafilako
trésor	nafolo
trésorerie	nafolobon
trésorier	nafolomarala
tribunal	kiiribolofolo

Kankow ni donkow

U

union	bən
unité	kelenya
usufruit	sara, nafa
usure (prêt)	gorogojuru, gorogojurudonna

V

viduité	furumakono
viol	binkanni
voie diplomatique	dipulomasisira
voie hiérarchique	nemogoyasira
voie officielle	sariyasira
vol	sonyeni
vol à main armée	maramafennasnonyeni
vol avec effraction	dakari
voler	sonye
voleur	son
vote	wote

NSANAW KONCKO

Nsana bε fɔ ka caya kumadonsow de fε. Nsana bε kuma barika, k'a sanuya. Nsana bε kuma dafa nka kerenkrennenya la a bε hakilinan surunya. Nsana ye hakilinan sinsinbere ye.

**«Bone ye batigi ta ye,
A y'a kun don daga la o te fo ba
yerε ko».**

Nin ye Nsana ye min bε fɔ ladilikan kono ladibaga fε : wolofa ni woloba ye woloden ladibaga ye, koro ye dɔgo ladibaga ye ɔekɔrobaw wali musokɔrobaw ye denmisɛnw ladibagaw ye.

Ladili kono, mɔgo ladita bε se ka bansira wali tulokungeleyasira jira a ladibaga la. Ni ladibaga dun te se ka mɔgo ladita bali a ka wale keli la, a b'a jira o la ko bone ye batigi ta ye.

Bone ye batigi ta ye bari e min y'a tigi somɔgo ye i te se ka ban a tigilamɔgo la, a sago de b'a yerε la. Nka ni ko y'a soro a dimi bε se i ma, a tinehi bε s'i ma. O gεleya min y'o ye o b'i n'a fo bone.

Misali kelen file nin ye. I woloden bilara karapiliya la. Sebesen t'a koro, sebemɔgo te ye a nofε, a fana te ye sebemɔgo ko. A tɔnɔgɔnɔw caman ye kaso ke k'a sababu ke karapiliya ye. Wolofa ye woloden ladi siyen damado. Woloden ma sira kura ta. Wolofa ka ladili laban na a bε se k'a fɔ ko **«bone ye batigi ta ye, a y'a kun don daga la o te fo ba yerε ko».** »

Yan, woloden sangannen don ba ma bari ba ye bagan ye min sigi ka go, a mara man di, a te sigi a sigiyɔrɔ la, a te don a tigi penada fε. Fo dɔw b'a fɔ ko ni mɔgo min b'a fε ka a yerε soro jahanama cema i ka ba mara. Ba bε mara n'a ka tulokungeleya ye. Ni Ala y'a bɔ a la o don, n'a yerε ma bɔ a la, batigi de bε bin bari ba tununni bε dɔ de bɔ soro la. Nka dimi bɔlen ko a la fen were te se batigi ma, batigi ni te tihɛ. Batigi bɔnɛna a ka ba la.

«A y'a kun don daga la o te fo ba yerε ko». «Kun don daga la», ye saya ye. Ba kun de bε don daga la, batigi kun ko te. Ba bε kantige, k'a golo bɔ, k'a boso, ka a sogo n'a kun bε teobi daga kono.

Nin b'a jira ko ba ka tulokungeleya kera kala ye. Nsana b'a jira o ko ko hali mɔgoninfin tulokungeleyen b'a yerε ye, a fana ka tulokungeleya bε se ka ke a fana kala ye. Kun don daga la, o ye nangili de ye. **«o te fo ba yerε ko»**, o ye ba kelen pe kunko ye. Saga o, misi o, fali o, so o, u si te fen soro ba ka tulokungeleya la. Ba yerε de ni bε to a la.

Kankow ni donkow

N'an seginna woloden tulokungelen ma, an b'a ye k'a fana ni ba yoro man jan pogon na. Ala k'an kisi a ma, ni ko ye woloden in soro i n'a fo kasolabila yala wolofa de be kaso in ke woloden no na wa ? Wolofa be se ka jo ni den in ka dumuni ye waati bee, n'a ka di a ye.

Taalen yoro jan, nsana in fokun ye ka mogeo son hakili la. Wolofa be a kantigeda jira a den. «Kun don daga la», koro de b'a to n'a den be mogoplankolonsira bila ka mogosbeesen ta, ka soro fa ma a fo ko n'a woloden minena a ka sira t'a la. Bone-ye-batigi ta ye de b'a jira ko a mana ke cogo o cogo ni kasara ye woloden soro wolofa be den in hine mine. Nka, den kelen pe de be ye pangili daga kono, hali ni kuntigeli de y'a ko pangili ye.

Joyoro be ladilikan na. Nka, an ka se a focogo la. Nin nsana in, a ka gelen i k'a men mogeo da ladili la ka nesin mogeo ma min ka koro n'a ye wali a ka kan ka mogeo min bonya.

Daramani Tarawele
Balikukalan Baarada
Bamako

FASO YIRIWALI

Faso bε yiriwa cogo di ?
Fo sεnεkεlaw k'u jija baara la,
Monnikεlaw ka jegε caman minε,
Baganmaralaw k'u ka baganw ladon kopuman,
Sεriwusimogow ka baara ke ;
Nin bεe ka ke faso sariya kono.
An ka jirituru,
Ka seheli kεlε.
Ni jiriw turula, an k'u ladon.
An ka kongojeni dabila,
Ale de bε dugukolo nagasi,
A b'a ka birifini b'a kan,
K'a ka balo tige a la,
O bε dε bo jamana ka soro la.
Ni soro yiriwala, jamana bε taa ne.
Faso njanaw, ne b'aw de ma : cikεlaw, baganmaralaw,
nine ma ke monnikεlaw, jagokεlaw ani sεriwusidaw mogow ko.
An bεe ka wuli ka faso baara ni dusu ye,
O mana ke, here bε don jamana kono,
An te na ke juguw sago ye,
Hine bε don jamana kono,
Faso bε yiriwa.

Capitén Musa Sise
Zénith Militaire Bamako

FURU KA GELEN

N balimacew, furu kono,
Aw ye sabali, aw ye muju.
N balimamusow, furu kono,
Aw fana kana dimin, a' y'u faamu.

Furu kuntaala ka jan,
don o don furukufuruku ma.
Furu kuntaala ka jan,
nogon faamuyabaliya ma.

N'aw ye nogon faamu,
Do ka ko to do ta la,
N'aw ye nogon cucucu,
Barika be don a' ka furu la.

Nka n'aw k'aw yere t'o ke,
Fo ka nogon wayiba,
N'aw k'aw yere t'o fe,
Fo ka nogon jira fadenw na, Un !

O tuma, n balimacew,
Aw ye sabali.
N balimamusow,
Aw ye taasi.

Sidi Mohamedi Kulibali
Bamako

X BALIKUKALAN

Jaa kalan in ka di

Ne tun b̄e taa don min na balikukalan na, n tun y'a miiri k'a
fō ko sebefen te, ko manamanakanfō ni ḥanamurjanamukanfō dama de
tun don. Nka, kabini a don fōlo, ne y'a nafa ye, n y'a faamu k'a
fō ko ko sebe don, k'a don ko nafa b'a la.

Jaa fen o fen b̄e tubabukan na, o bee b̄e bamanankan na.
Ni tipe de b̄e fo, an ka kan in ka di. N'i b'a kalan, k'a
seben, f'i b̄e nisondiya i yere ma.

N teri, maa min b̄e se, i k'i jija, n'i dun te se fana, i k'a
dege. Hali k'a dan batakiw sebenni dama ma, o bee ye fənbaw ye.

Foli b'an ḥemogow ye, foli b'an karamogow ye ; olu minnu ye
nin hakili numan in sorō n'o de ye balikukalan jensenni ye jamana
kono.

An ka ḥanamurjanamu dabila k'an ka kanw dege, bawo a b̄e fō ko
danbe te siya la ka fasiya bō ; danbe te kan na ka siyakan bō.

Ne dalen b'a la co, k'a fō ko don dō bēna se, an ka kan
ninnu bēna kun tubabukan na, k'a ka dawula ḥogon sorō.

Don ka jan, nka a sebali te.

Gawusu SAKO
Kiiritigela - Bamako

«AYANGCH»

Horon ye jɔn ye ?

- min t'i cε a ka folen na, hali n'i ko i bε mugu ci a la ;
- min b'a ka folenw.tiime ;
- min tε layidutine ;
- min tε don mogo gasi la... .

Horon ye jɔn ye ?

- mogo min y'a faso kanu n'a b'a ni di a lakanani na ;
- mogo min bε wuli k'i cesiri a jokelε la ;
- mogo min bε tɔnboli kεle, ka binkanni kεle, ka sonyani kεle... .

Horon ye jɔn ye ?

- mogo min bε baara kε, a kana dulon mogo la ;
- mogo min bε wɔsi, ka sεgen k'a balo sɔro jelenya ni yεrεdɔn hukumu kɔnɔ.

Bi-bi, horonya in dun ko di ?

A cogo, malidenw ?

Musa Jaabi
Bamanankan Karamogo
Balikukalan Baarada
Marisikalo tile 29
San 1988.

Kuma man di Kumabaliya man di

FITINEDAGA

Faso kéra anw bolo fitinedaga ye.
Anw fana kéra faso bolo fitinejuruw ye.
O fitinedaga in kono,
Tulubilenba ce ma,
Anw be panpanni na, i ko tineninw
Anw be seregeserege la, i ko sisé kantigelenw.
Sanni anw bee ka jeni ka ban,
Sanni anw bee ka tobi ka mo,
Ka faso lakolonya,
Ka jamana tomokolonya,
An te wuli,
Ka tilacogo nini an yere la !

Sumana Kane
Balikukalan Baarada
Bamako

BAARAKELA

E ce, i ni baara !
E min ye wulaba kanubaga ye,
E min ye tubaw tigebagaya ye,
E min ye mogo suguya bee marabaga ye,
Ka fiyentow ni netigiw ladon,
Ka banabagatow ni kenbagatow lahine.
E ce, mogo kera cogo o cogo, i te taa i fasiya ko.
I ye mogow kanu,
Ka baganw kanu,
Ka dugukolo kanu,
K'u bee sankorota.
E ce, n'i ma ja mogoladon ko,
I be ke sabalibaga ye,
K'i ke deben ye, bee b'u d'a i kan,
K'i meleke don o don sogoma, k'i jo.
Fasojo tuma sera.
Bee k'i niyoro ke,
Ka faso baara.
O baara keli ka ja.
O de be mogo be nogola.
Cew, musow, bee ka wuli,
Bee ka wuli ka baara ke,
Bee, o de nogon te.
Bamananw ko : konokulu de be bii fo.

Mamadu Sanogo
Zafukuntigi Sanankoroba

SISAN DENMISENYA

Kuma koro do ko,
Ko n'i y'i den ke kumandan ye,
K'a be sariya boli i folɔ kan.
Denmisenw ladonni n'u makaranni,
Olu tun ye wale barikalenw ye lawale la.
U fitinin, u tun be dege fen caman na,
U tun be mine bolo fila la,
Ka jogo don u la, u be mo ni min ye.
U tun be ca dege,
Ka maa korow bonyali dege,
Ka tulonw dege,
Minnu tun b'u farikolo keneyalı sabati,
Bawo tulon te sebe sa.
U tun be dege kumacogo numan na.
Bolokodenso kono, u tun be dege yere mine na,
U tun be dege hadamaden tow gasi sigili la,
U tun be bila siraw kan,
Minnu tun b'a to u b'a don,
Ko je ni jekake ye daamu ye.
Wa u tun be dege an ka ko korow labatoli la.
Nka bi-bi in na,
An bolo bolen be denmisenw koro de wa,
Wali u bolo bolen b'u yere koro de ?
Sisan tulon de be sebe sa.
Denmisenw y'u ban ca ma, fo temin.
~~Farikolo degunni y'u ma tasumakamin ye.~~
N'i y'a fo denmisen min ma ;
Nin ke, nin to ; i ye kele soro.
U bee be here fe, nka u si t'a fe ka degun.
U bee ko don ani tegere, nka baara togo kana fo.
U bee k'u korow ma, aw y'aw jo,
An k'an ta fo folɔ.
An ka farafinna fen korow labatoli kera sowasiya ye.
An ka donkili korow ni dosen korow si man di bilen.
U b'u pan k'u yuguri donkiliw ni dosenw na,
U te minnu men, u te minnu sidon.
U te kuma koro don,
U te taasi don,
U te yere mine don,
U te gasi don,
U t'u yere don,
U koni be nanamujanamu na ten.
Mun nana n'o ye ?
Bee k'i yere nininka.

Kapiteni Balo
Zeni Militeri Bamako.

BI MUSOW

Aw ko, k'aw te furu ce ma bi,
 Ni wariba te ce min bolo.
 Aw k'aw te furu ce ma bi,
 Ni so puman te ce min bolo.
 Aw k'aw te furu ce ma bi,
 Ni mobili te ce min bolo.

Ni ce do y'aw negen sa,
 Ni fen folen ninnu ye sa,
 Aw be don furu la,
 Kasoro aw faw ka furu te,
 Aw baw ka furu te.

N'aw donna aw ka furu o la,
 Ka t'a sorc fen ninnu te ce ta ye,
 Aw b'aw sigi ka kasi o don,
 K'aw kun firifiri ko ni n tun y'a don.

E ! Bi musow !
 Mogoo do be mobili kono bi, o t'o ta ye.
 Mogoo do be so puman kono bi, o t'o ta ye.
 Mogoo do be wari labaara bi o t'o ta ye.

Bi furu daminetuma ka di,
 Nka a laban man di.
 Aw ye sabali an ka t'an faw ko,
 K'a t'an baw ta la,
 Siseba te fen jugu yegyegs,
 K'a bila a den koro, Abada.

Dirisa Kulibali
 Balikukalan bolofara
 Otiwale nemogoso Bamako.

«CÉYA»

KUNUN CÉYA KO DI ?

Dusu ani hakili !
Pasa ni seme !
Césiri ani timinandiya !
Yerédon ani horonya !
Faso kanuni,
Su ni tile wosili,
Tonobbagaw keléli,
Dunan juguw genni,
Faso danbe lakanani.

Aw ni ce,
Jonya kelébagaw !
Min fagara,
Min balola,
Aw ni horonya !

Bi céya ko di ?
I tulo geren !
I da mine !
I ne tugun !
Dusu ni falaka,
Hakili ni filanfilan,
Pasa ni yoboyaba,
Seme ni sigiyorontan,
Taafesiri ni konyesodon,
Tu ! Mør...!
Bamusokoro-ku !
Kono-wo-kelen !
Neji ni keleñnamiri !
Nkalon ni jonya !
Tu ! mør...!

Bamananden	wo...!
Maningaden	wo...!
Koroboroden	wo...!
Fuladen	wo...!
Kadoden	wo...!
Burudameden	wo...!
Kasongaden	wo...!

Tu ! mør...!
A cogo ?

Musa Jaabi
Bamanankan Karamog
Balikukalan Baarada
Awirilikalo tile 2
San 1988
Bamako.

AN DENW

A ! Bi denw, aw ni segen, aw ni pani.
Ce mana wuli, o ko bi denw.
Muso mana wuli, o ko bi denw.
Aw ni segenw, aw ni pani.
A' togo tinena, daw ko aw nson,
Dow ko aw jato.
A' y'o bee kun, bawo aw no te.
Bi faw de no don,
Bi baw de no don.
Kunun faw ye min ke, bi faw de m'o ke.
Kunun baw ye min ke, bi baw de m'o ke.
Ni bi faw tun y'u ta ke,
Ni bi baw tun y'u ta ke,
A tun te fo tan, a tun te ke tan,
Bawo den ye bogo kene de ye,
N'i y'a mon k'a da cogo min,
A be ja o cogo kelen de la.
Dow ko dipe yelemana, dipe ma yelema,
Ko ketaw de yelemana.
N'i y'i ne tigakise bila,
Sew b'a tigakise ta.
Son te pan, a den k'i munuma.

Fadebi Taraweles
Zafukuntigi Sibi.

JELI BANZUMANA SISOKO

Saya bëna a bu dun,
A bëna a kolo dun,
A bëna a sëmë dun,
Nka a tëna a tögë dun.
Saya siranna jën ne ?
Saya siranna togötigi ne ?
Banzumana kéra o togötigi do ye,
Mali safunekun min të kanga ka ban.
A ka nénamaya kono,
A ye jamana danbew gese tonton,
K'u bila malidénw koro.
A ye jamana kanu don jamanadenw na.
Wa pamakala tun don,
Min ye pamakalaya baaraw kalan k'u ban.
Pamakalaw ka alimu tun don.
A tun bë maloya,
Bawo Ala ka danfén don.
A ma sɔn ka tantolankolo juru don mogɔ la,
Maloya kɔson.
A ma kaba a yere la.
A ma yada, a ma tige a yere la.
A nana dijé kono laadili kama.
A yelen tun bë mogow laadi,
Wa a kumakanw tun bë mogow laadi,
A ka nkɔnikanw tun bë mogow laadi.
San bi kɔnɔntɔn ni wolonwula, a y'o balo.
A sara, nka a ma malo don si kelen.
Ala ka lahaba fisaya a ma ni dijé ye.
A minna !

Zan Samake
Zafukuntigi - Kalifabugu.

KALAN

Mogo te ko don kalan ma.
Mogo te koro kalan ma.
Don o don tulo be taa kalanso.

An ka kalan, kalan ka di.
An ka kalan, kalan ka ni.
An ka kalan, kalan ye yeelen ye.

Cikelaw, a' ye kalan,
Bagangennaw, a' ye kalan,
Monnikelaw, a' ye kalan.

Kalanbaliya ye dibi ye,
Kalanbaliya ye bana ye,
Kalanbaliya ye dese ye.

An ka kalan,
An ka nogen kalan,
An ka kalan deme.

Ya KONE
Bamako.

SINAMUSO JUGU

Dugu do la, ce do tun
be yen. Ce in sabarilen tun
don kosebe. Muso fila tun
b'a kun. Sinamaw tun don, u
tun te ben. Don o don kele,
don o don mankan. Ce in
toorola kojugu.

Don do la, musow ka
balaw u senfe, ce in
diminna, ka dimin, ka dimin.
A y'i kanto a musow ma, k'u
ka sabari, ka kele dabila, u
ka ben. Ni bi temena, muso
folo min mana kele tige, a
b'o haramu, k'o furu sa.
Muso folo in sonna o ma.
Muso filanan y'a ke
furukufuruku ani kuma misen
caman ye. Nka o si ma ce in
segin ko.

Kuma folen duguje, muso
folo in ye tobili ke. A ye
suman duman tobi k'a to daga
kono, ka taa a ka fini noge
ko bada la. Tuma min a be
finikoyoro, a sinamuso taara
fo a ko, ka daga dayele, k'a
konofen bee dun. Walasa a
sinamuso ka dimin, k'a folo
neni, a ye bo ke daga kono,
k'a datugu. O ko, a yere
fana wulila ka taa bada la.

Finiko bannen, muso
folo in taara so, ka barama
ta k'a be dumuni be mogow
k'a dun. Daga dayele ani
bokasa k'a kunben o si ma
koruya ni si ye. O yoro bee,
dimogobaw woyora so kono.
Muso folo in diminna, a
sominna fana ko mogo si te
nin k'a la n'a sinamuso te.
Nka a ma fen fo bawo a b'a
furuke ka kumakanw bato, a
b'a fe fana ka t'a ka furu
kono.

Don filanan, sinamuso
Jugu in seginna a ka don

folo kewale kan. A koromuso
ma se k'o kun. Nka sanni a
ka woyo ke, a hakili y'a
son. A wulila ka taa a nefo
a koreye. Kroke in ye
doma belebele ye. O y'a
lamen, ka daga do d'a mak'i
kanto a ma : «n dogomuso, e
ka sabari, i k'i jigi d'an
kan. Ni Ala sonna, ni mogo
min be nin baara jugu ke, a
tigi na don. I be na min ke
sisan, i be taa ni daga in
ye ka sini tobili k'a kono.
I taato so, i be temen dugu
masake fe k'a pini a fe a ka
dugu mogo bee laje sini, ko
kuma b'i fe k'a lase a ma».

O duguje, muso folo y'a
ka tobili k'a koreye ka daga
dilannen kono. A tilalen, a
n'a sinamuso jera ka taa
bada la. Tuma min muso folo
negannen be finiko la, a
sinamuso y'i den ka taa so.
A selen, a y'i nesin daga ma
k'a dayele, k'a konofen bee
dun, ka tila k'i sigi a da
la, ka bo k'a kono. Ko jugu
de kera o yoro la. Sinamuso
jugu k'a be wuli yoro min,
daga y'i noro a bobara fila
la. A ye daga sama cogo bee
la k'a b'a norolen b'a la, a
ma se cogo si la.

Wula selen, muso folo
taara dugu masake bara k'a
nefo a ye, k'a deli a ka
dugu mogow laje. Dugu bee
lajelen, muso folo in ye
donkilida damine. A ko :
«daga, ne ka daga, e be
min». Donkili dalen daga in
y'i kanto : «e, ne matigi,
matigi numan, ne norolen b'i
sinamuso bobara fila la».

O kelen, muso folo in
y'a sinamuso in ka kewale
jugu ninnu nefo faama n'a ka
dugu mogo bee ye. Walasa k'a
ka kuma sementiya a y'i
madon a sinamuso la k'a ka
fini foni k'a b'a la. Bee ye

daga nɔrɔlen ye sinamuso
jugu in bobara fila la. O
kelen, bɛe y'a kɛ yɛlɛ ye
sinamuso ma. A furukɛ fana,
y'a ka layidu tiime. A ye
sinamuso jugu in furu sa,
k'a gɛn ka bɔ a ka du kɔnɔ.
Sinamuso maloyara. A ye dugu
bila. A taara a kun fɛ, bawo
a tun tɛ se ka taa a faso
la, ka taa maloya sigi olu
fana kan.

O de kɔson, mɔgɔ kɔrow
b'a fɔ ko dan bɛ fen bɛe la.
Hali juguya dan b'a la.
Juguya men o men, a dogo o
dogo, don do la a bɛ bange
kɛnɛ kan. Ayiwa juguya bɛ
sara juguya de fana la.

An ka fara juguya ma ne
badenw.

Ibarahima SO
Kiimelikela
Balikukalan Baarada
Bamako

MALI DEPITESIGI

Karidon, zuwenkalo tile 26 san 1988 depite kuraw tara malidenw fe faso tonba togɔ la. A kera woteba kono bari mogɔ 3.796.119 de y'u kan di jamana seleke naani kono wotekɔyɔrɔ 2.836 kono.

Mali depitew ye mogɔ 82, ce 77 ani muso 5. U togɔw file nin ye. U ka kan ka sanji saba ke depiteya la.

Duguw

Kayi

Bafulabe

Jema

Keñeba

Kita

Yelimane

nɔrɔ

Kulikɔrɔ

Kati

Banamba

Joyila

Kangaba

Kolokani

Nara

Sikaso

Buguni

Kajolo

Kolonjeba

Kucala

Yanfolila

Yoroso

Segu

Depitew togɔw

1. Mamadu Karanjara
2. Gawusu Fofana
3. Abu Sanba O. Jalo
4. Sagaba Kulibali
5. Yasa Kɔnte
6. Jangiri Keyita
7. ḥɔnbi Sisoko
8. Abudul Azizi Jalo
9. Jibirili Sangare
10. Berehima L. Dukure
11. Sajo Bacili
12. Lakami Jakite
13. Sidiki Jara
14. Yɔrɔjan Samake
15. Zan Besiko Konare
16. Masaran Konate
17. Dirisa Kamara
18. Mamadu G. Sinpara
19. Golo Sangare
20. Fanfolo Fonba
21. Fa Mamadi Keyita
22. Mahamadu Danbélé
23. Modibo N. Kuyate
24. Abudulayi A. Tarawele
25. para Jara
26. Korotumu Tarawele
27. Tiyanze Bolezogola
28. Korotumu Konate
29. Musa Jara
30. Karamoko Sangare
31. Alibakirini A. Sise
32. Bubakari Watara
33. Adama Kone
34. Sina Kulibali
35. Samu Konate
36. Musa Kamisoko
37. Numuke Jalo
38. Buguzanga Goyita
39. Tijani Kone
40. Baba Minta
41. Madi Sangare

Baraweli	42. Amadu Tandiya
Bila	43. Jagesa Sidibe
Macina	44. Sori I. Konanji
nɔnɔ	45. Abudulayi M. Dawo
San	46. Musa Karabenta
Tominan	47. Ayisata Kulibali
Moti	48. Yakuba Jara
Banjagara	49. Yusufu Sila
Bankasi	50. Dana Munkoro
Jene	51. Bakari Taraweles (Tokoma)
Duwanza	52. Baba pangado
Koro	53. Ali Mayiga
Yuwaru	54. Bureyima Paul Togo
Tenɛnku	55. Anbagarayi Gindo
Tumutu	56. Tijani Gindo
Rarusi	57. Gabiriyeli Tolafiye
Gundamu	58. Mahamani Santara
Dire	59. Umaru K. Ongoyiba
nafunke	60. Sanba Ongoyiba
Gawo	61. Yakuba Tanbura
Anṣongo	62. Solomani A. Gindo
Burɛmu	63. Zan Togo
Kidali	64. Amadu Kase
Menaka	65. Modibo Jigande
Komini I	66. Mohameduni Agi Sadeki
Komini II	67. Ali Agi Musa
Komini III	68. Mohamedi Eli-Medi
Komini IV	69. Noki Agi Aca
Komini V	70. Abudulayi I. Jalo
Komini VI	71. Idi H. Bore
	72. Mohamedi Gindo
	73. Mohamedi Agi Musa
	74. Amadu M. Ture
	75. Intala Agi Ataheri
	76. Bajan Agi Hamatu
	77. Abudulayi Sako
	78. Mamadu Ture
	79. Elaji Seku Sise
	80. Sanba Sali
	81. Umaru Keyita
	82. Mamadu Konate

Daramani Taraweles
Balikukalan Baarada
Bamako

FARAFINNA TONBA YE SANJI 25 SORO

San 1960 kora san ye farafinna, san min n'a koro be nɔgon na. San kɔrɔ a don baris jɔnyajuru tigera jamana caman kono. Farafinna tilebinbolo jamanaw caman tun b'o sere la, i n'a fo Mali n'o y'an faso ye.

San 1963, mɛkalo tile 25, wale barikama kera Adisi Abeba n'o ye Eciyori (Muluku Solomani ka jamana) famaduga ye. Farafinna jamana 32 peresidanw ye nɔgon kafo yen ka nɔgɔnyeba kε ka tonba sigi sen kan.

A ninina tonba in fe, a ka jɔnyajuru to tige ka bɔ farafinna ; ka bɛnbaliya kεlε jamana ni nɔgon ce ; ka farafinna bɔnɔgɔla feɛrew tige...

ninan 1988 mɛkalo tile 25 farafinna tonba in ye sanji mugan, ni duuru sɔro. O kora seiba ye farafin jamana bɛe kono. A ka kan an ka a bbra a la ko an be don min na i ko bi farafinna jamana 51 y'u ka jɔremahɔronpa sɔro. Gelεya fanba be afirikidisidi kono, jamana min ni farajew kelen be ka diyagoyafange ni siyawoloma jugu tintin, an baden farafinw kun, k'u ke dunan ye, k'u ke jɔn ye u fadugukolo kan. O kεlε be senna mɔgo te a bantuma dɔn an be don min na i ko bi. Tonba in nɛmɔgo n'o y'a peresidan ko ye o be yelema peresidanw ni nɔgon ce. Peresidan be san kelen kε tonba in nɛmɔgo ya la.

ninan de Mali peresidan, Musa Tarawele, ka waati sera. Ze malii Musa Kεia Tonba nɛmɔgo ye ninan. O kera Malidenw fe ɔndiyaba ye. Foliseben caman cira Mali fangabulon na ka jamana nɔgo tanu. An be don min na i ko bi tulonkε caman kera jamana fan tan ni naani kono.

Daramani Tarawele
Balikukalan Baarada
Bamako.

«OUA» PERESIDANW

San 1964 ni san 1988 ce, peresidan 24 de sigira «OUA» kunna.
San o san, laje be ke ; o laje de senfe peresidan kura be
sigi.

-
1. Gamali Abudeli Naséri, Ezipiti, san 1964.
  2. Kuwame Nkuruma, Gana, san 1965.
  3. Hayile Selasiye, Eciyopi, san 1966.
  4. Mobutu Sese Seko, Zayiri, san 1967.
  5. Huwari Bumejiyenni, Alizeri, san 1968.
  6. Amadu Ayijo, Kameruni, san 1969.
  7. Keneti Dawidi Kawunda, Zanbi, san 1970.
  8. Mokutari Uludu Dada, Moritani, san 1971.
  9. Hasani II, Maroku, san 1972.
  10. Yakubu Gowoni, Nizeriya, san 1973.
  11. Mohammedi Siyadi Bare, Somali, san 1974.
  12. Idi Amini Dada, Uganda, san 1975.
  13. Sewosaguru Rangulamu, Ili Morisi, san 1976.
  14. Umaru Bongo, Gabon, san 1977.
  15. Mohammedi Gafari eli Numeri, Sudan, san 1978.
  16. Wiliyamu Toliberi, Liberiya, san 1979.
  17. Siyaka Sitewenni, Siyera Liyonni, san 1980.
  18. Daniyeli Arapu Moyi, Keniya, san 1981.
  19. Mengisitu Hayile Mariyamu, Eciyopi, san 1983.
  20. Ziliyusi nerere, Tanzani, san 1984.
  21. Abudu Jufu, Senegali, san 1985.
  22. Denisi Sasu Ngeso, Kongó, san 1986.
  23. Keneti Dawidi Kawunda, Zanbi, san 1987,
  24. Musa Tarawele, Mali, san 1988.

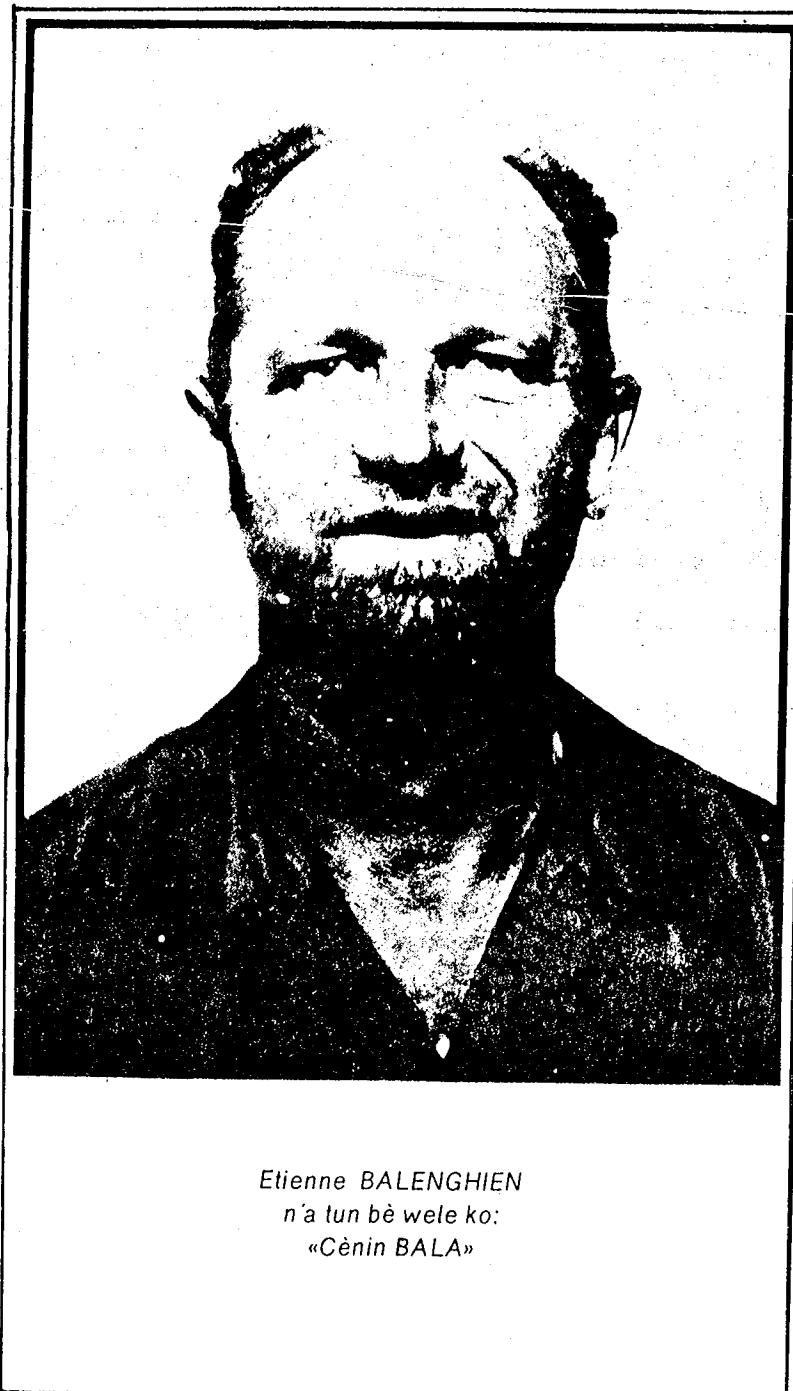
San 1982, laje ma ke,
o de kocon peresidan,
ma sigi o san in.

Demba Konare
Balikukalan Baarada

Bamako

Zenerali Musa
Tarawele
de ye «OUA» peresidan
ye pinan.

CÈNIN BALA FATURA

Cènin Bala tun y'a bamanantogo ye. A ye Mali kanu, ka Mali kanw kanu. Cènin Bala tun ye faraje ye, faransika tun don ; tubabumori, n'a be fo monperi, o tun don. A togo yere tun ye «Etienne Balenghien». O tubabutogo in foli tun ka gelen an balima

seneke law ni baganmaralaw fe, o de la u bee y'a fo k'a nogoya ko Cenin Bala.

Cenin Bala wolola Faransi san 1926. A nana an ka jamana konc kabin i san 1951. A y'an ka jamana ni jamanadenw kanu. A y'an ka kanw kanu, k'u dege. Cenin Bala tun be bamanankan woro. A' yere y'a togo ye netaa ni kote nimoro caman na. A ka cesiri n'a ka timinandiya y'a lase balikukalan baarada la san 1970. A ye seben caman, gafe caman dilan bamanankan na. Joyoroba tun b'a la an ka kanw yiriwali la. Balikukalan baarada la, an jera bonya, nogonfaamu ani horonya konc. A ye san 14 de ke balikukalan baarada la. Koro de kera sababu ye k'a lasigi san 1984.

Cenin Bala ni kibaru mogow fana ye baara ke pogon fe. Ale ani Amadu Gapi Kante ni «UNESCO» ciden Orolan Sireyeri de ye kibaru nimoro folo dilan. A lasigilen, a ma se cogo si k'a lafijie. A k'a te se ka to sigilen n'a ma baara ke, n'a m'a sene don jamana kanw yiriwali la. O de siratige la, a ni kenyereye dow ye baara ke pogon fe, minnu ka baara nessinen be kunnafonikow ma : jamana ani jekabaara.

Zuwenkalo tile 2, san 1988, an nisongoyalen ye Cenin Bala say a men.

Ala ka hine Cenin Bala la..

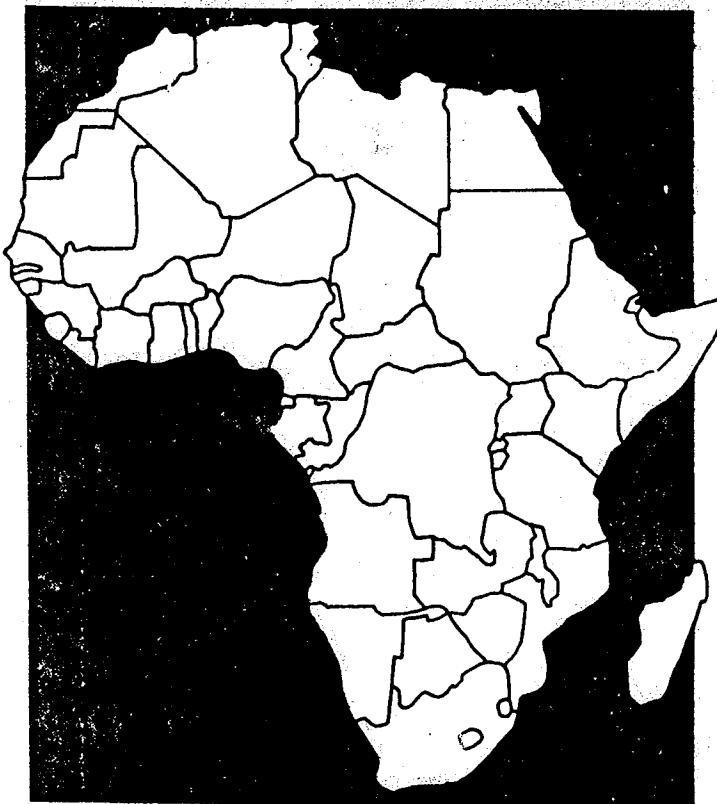
Ala k'a dayoro sumaya.

A ma si min soro, Ala k'o di a komogow ma.

Aminna !

Denba Konare
Balikukalan baarada
Bamako.

AFIRIKI

Nin ye Afiriki ja ye.
A'be dugu minnu dɔn,
a' y'olu togɔ sɔben.

n i n i n k a l i :

- 1 - Jon ye «OUA» sekeretéri zenerali ye ?
- 2 - Jon kera «OUA» sekeretéri zenerali folɔ ye ?
- 3 - Jon ni jon kera «OUA» sekeretéri zeneraliw ye san 1964 ni san 1988 ce ?

Denba Konare
Balikukalan Baarada
Bamako.